

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра банківської справи та страхування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
«16» травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри банківської
справи та страхування
Протокол №13 від «15» травня 2024 р.
завідувач кафедри банківської справи та страхування

Вікторія КОСТЮК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Фінанси і кредит»
Руслана ОПАЛЬЧУК

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НБУ»**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси і кредит»

Факультет (ННІ) економічний

Розробник: **ЖАРИКОВА Олена Борисівна** доцент кафедри банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2024 р.

**Опис навчальної дисципліни
ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НБУ**

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	
Освітня програма	Фінанси і кредит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	5	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	2
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	105 год.	138 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	-

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Грошово-кредитна політика НБУ» є формування у майбутніх фахівців спеціальних знань з організації роботи Центрального банку, реалізації монетарної політики держави, вміння використовувати одержані знання при виконанні операцій, пов'язаних з кредитуванням, розрахунками, фінансуванням інвестицій та наданням інших послуг. У процесі вивчення курсу студенти повинні освоїти законодавчу базу, нормативно-методичні документи (інструкції положення, методичні вказівки), якими користуються працівники Центрального і комерційних банків при вирішенні практичних задач з розрахунково-кредитного обслуговування клієнтів.

Завдання дисципліни полягає в засвоєнні студентами традицій та особливостей функціонування Центрального банку, тобто НБУ, основних напрямків монетарної політики; взаємовідносин з органами законодавчої влади. В

результаті вивчення дисципліни студент повинен одержати необхідні знання з теорії та практики операцій Центрального банку та інструментів монетарної політики.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання(ПРН):

ПР2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

1. Програма та структура навчальної дисципліни для:
– повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Сутність, виникнення та функції НБУ														
Тема 1. Виникнення центральних банків, їх задачі та функції	1, 2	15	2	3			10	16	1	1				14
Тема 2. Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей	3	16	2	3			11	15	1					14
Разом за змістовим модулем 1		31	4	6			21	31	2	1				28
Змістовий модуль 2. Кредитні відносини НБУ з комерційними банками														
Тема 3. Кредитні відносини НБУ з комерційними банками	4	16	2	3			11	2	1	1				
Тема 4. Організація міжбанківських розрахунків	5, 6	14	1	3			10	2		1				1
Разом за змістовим модулем 2		30	3	6			21	30	1	2				27
Змістовий модуль 3. Розвиток кредитно-розрахункових відносин НБУ з урядом країни														
Тема 5. Кредитно - розрахункове обслуговування уряду	7, 8	20	2	3			15	15	1					14
Тема 6. Валютне регулювання та контроль	9, 10	15	1	3			11	15		1				14
Разом за змістовим модулем 3		35	3	6			26	30	1	1				28
Змістовий модуль 4. Інструменти реалізації грошово-кредитної політики НБУ														
Тема 7. Регулювання банківської діяльності та нагляд	11, 12	16	2	3			11	14		1				13
Тема 8. Грошово-кредитна політика та інструменти її реалізації	13	19	1	3			15	15	1					14
Разом за змістовим модулем 4		35	3	6			26	29	1	1				27
Змістовий модуль 5. Грошово-кредитна система як інформаційно-аналітичний центр НБУ														
Тема 9. Центральний банк – інформаційно-аналітичний центр грошово-кредитної політики	14, 15	19	2	6			11	30	1	1				28
Разом за змістовим модулем 5		19	2	6			11	30	1	1				28
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-		-	-	-			-
Усього годин		150	15	30			105	150	6	6				138

2. Теми практичних, семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виникнення центральних банків, їх задачі та функції	3
2	Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей	3
3	Кредитні відносини НБУ з комерційними банками	3
4	Регулювання банківської діяльності та нагляд	3
5	Центральний банк – інформаційно-аналітичний центр гро	3
6	Кредитні відносини НБУ з комерційними банками	3
7	Організація міжбанківських розрахунків	3
8	Кредитно - розрахункове обслуговування уряду	3
9	Валютне регулювання та контроль	3
10	Грошово-кредитна політика та інструменти її реалізації	3
Разом		30

3. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Перспективи розвитку центральних банків. Співробітництво центральних банків на міждержавному рівні та зі світовими валютно-кредитними і фінансовими організаціями. Створення наднаціональних центральних банків.	7
2	Формування резервних фондів грошових знаків у Центральному сховищі. Регулювання оборотної каси установ НБУ та порядок здійснення касових грошового обороту. Зміст прогнозного розрахунку касових оборотів банку.	7
3	Прямі ломбардні кредити та надання кредитів за допомогою проведення кредитних аукціонів. Кредити «овернайт» через постійно діючу лінію рефінансування. Тендерні кредити. Стабілізаційний кредит НБУ.	7
4	Еволюція міжбанківських розрахунків в Україні. Система електронних платежів (СЕП) НБУ. Основні принципи функціонування СЕП. Структурна побудова СЕП та порядок проведення міжбанківських розрахунків. Перспективи розвитку платіжної системи в Україні.	7
5	Депозитарна діяльність НБУ на ринку державних цінних паперів. Роль центрального банку в управлінні зовнішнім боргом держави. Кредитні відносини НБУ з Міжнародним валютним фондом. Управління проектами міжнародних кредитних ліній.	7
6	Курсова політика НБУ. Цільова спрямованість та інструменти реалізації курсової політики на різних етапах перехідної економіки. Платіжний баланс: економічний зміст і роль у системі валютного регулювання. Порядок складання платіжного балансу в Україні, його аналіз та використання в регулятивній діяльності НБУ.	7
7	Гарантування банківських депозитів. Організація та функціонування системи гарантування банківських депозитів - у розвинутих країнах і в Україні. Вимоги НБУ щодо організації банківського кредитування та грошових розрахунків.	7
8	Порядок визначення та застосування рейтингової комплексної оцінки діяльності банків за системою «CAMELS» Застосування заходів впливу за порушення банками вимог банківського законодавства. Загальна характеристика заходів впливу, що застосовуються НБУ.	7

9	Основні показники банківської статистики. Спеціальний стандарт пошир показників ССПД МВФ. Кредитне, консалтингове і представницьке відносини НБУ з урядом.	7
10	Розміщення НБУ облігацій внутрішньої державної позики. Обслуговування державного внутрішнього боргу за дорученням уряду. Депозитарна діяльність НБУ на ринку державних цінних паперів.	7
11	Складання грошово-кредитної та банківської статистики. Основні показники. Спеціальний стандарт поширення даних МВФ.	7
12	Порівняльна характеристика дистанційного моніторингу діяльності банк проведення НБУ дистанційного моніторингу діяльності банків.	7
13	Призначення в банк тимчасової адміністрації: підстави для призначення, адміністратора. Зміст та порядок примусової реорганізації банків.	7
14	Співробітництво НБУ з міжнародними фінансовими інституціями. Роль касового виконання державного бюджету.	7
15	Управління проектами міжнародних кредитних ліній. Регламентація нерезидентами.	7
Разом		105

5. Засоби діагностики результатів навчання:

1. екзамен;
2. модульні тести;
3. реферати;
4. розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
5. захист лабораторних та практичних робіт;
6. інші види.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проєкти;
- презентації та виступи на наукових заходах

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і

переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3718>)
2. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді); <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3718>
3. Жарікова О.Б., Аврамчук Л.А., Файчук О.В. Збірник тестових завдань для самостійної підготовки студентів денної та заочної форм навчання з дисципліни «Грошово-кредитна політика НБУ» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього ступеня «Магістр». Київ: Вид. ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 40 с.
4. Жарікова О.Б., Аврамчук Л.А. Курс лекцій з дисципліни «Грошово-кредитна політика НБУ» для ОС «Магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Київ: Вид. ТОВ «КОМПРИНТ», 2021. 100 с.
5. Жарікова О.Б., Аврамчук Л.А. Методичні вказівки виконання тестових завдань з дисципліни «Грошово-кредитна політика НБУ» для ОС «Магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Київ: Вид. ТОВ "КОМПРИНТ", 2021. 103 с.
6. Жарікова О.Б., Аврамчук Л.А. Методичні вказівки з дисципліни «Грошово-кредитна політика НБУ» для ОС «Магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Київ: Вид. ТОВ "КОМПРИНТ", 2023. 160 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Адамик Б.П. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підручник. 2-ге видання, доп. і переробл. Київ: Кондор, 2011. 416 с.
2. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід). Навчальний посібник С.М. Лаптев, М.П. Денисенко, В.Г. Кабанов, О.С. Любунь; Університет економіки та права "КРОК". Київ: ВД "Професіонал", 2014. 320 с.
3. Банківська справа. Навчальний посібник О.М. Петрук; За ред. Ф.Ф. Бутинця. Київ: Кондор, 2018. 466 с.
4. Банківські операції. Навчально-методичний посібник для самостійного

вивчення дисципліни. Державний комітет статистики України; Національна академія статистики обліку та аудиту. Київ: ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2010. 271 с.

5. Жарікова О.Б., Черкесенко К.І (2020). Банкостраховання: нові виклики та перспективи розвитку в Україні. *Науковий журнал «Біоекономіка та аграрний бізнес»*. Вип. 4 №3. 2020 р. С.76-87. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy>

6. Tryhuba A., Ivanyshyn V., Chaban V., Zharikova O. (2021). Influence of agrometeorological component of the project environment on the duration of works in chemical protection projects of agricultural crops. *Independent Journal of management & Production (ijm&p)*. 12, n. 3. P. 138-150. Retrieved from: <https://publons.com/researcher/4636801/olena-zharikova/publications/>

7. Gumenna-Derij M., Khorunzhak N., Zharikova O., Tsyhan R. (2021). Information model of material and technical and financial resources in housing in Ukraine and Europe: accounting and management aspect. *Independent Journal of Management & Production*. Nov 1, 2021. p. 495-515. Retrieved from: <https://publons.com/researcher/4636801/olena-zharikova/publications/>

8. Zharikova O., Cherkesenko K. (2021). Integration of Banks and insurance companies activities in Ukraine. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. 11(2). 2021. P. 42-57.

Retrieved from: <https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.2.5>

9. Zharikova O., Cherkesenko K. (2021). Theoretical Fundamentals of the Integration Process of Banking Institutions and Insurance companies of Ukraine. *Political Science and Security Studies Journal*. 2021. P. 39-46. Retrieved from: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5544196>

10. Zharikova O., Cherkesenko K. (2021). Personnel management development issues in multinational corporations of the world economy. *Economics and education international scientific journal*. Vol 6 number 3, 2021. P. 45-52. Retrieved from: <https://publons.com/researcher/4636801/olena-zharikova/publications/>

11. Zharikova O.B, Pashchenko O.V. Financial and economic activity of agrobusiness according to international standards. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Economic Sciences»*. №42/2021. P.64-72.

URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-42-10>

12. Fuhelo, O. Zharikova, K. Blishchuk, N. Gudzenko (2022). Financial support of local communities in the context of decentralization. *Independent Journal of Management & Production (IJM&P)*. 12. n. 3. P. 138-150.

Retrieved from: <http://www.ijmp.jor.br/v>

13. Zharikova O., Pashchenko O. (2022). Scoring structurization model of commercial banks borrower's' creditability assessment under the global financial crisis. *Науковий журнал НУБіПУ «Біоекономіка і аграрний бізнес»*. Вип.1 №1. 2022 р. С.28-42. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy>

14. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <http://aub.org.ua>

15. Офіційний сайт Державної служби статистики України.

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

17. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>

18. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

URL: <http://www.nbuv.gov.ua>